

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Hoeve 't Bergske: woonhuis met stal in Hulshout

Monument 1977

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:
Hoeve ’t Bergske: woonhuis met stal, Hulshout, Booischotseweg 132 – monument 1977 (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Hoeve ’t Bergske: woonhuis met stal

Adres of ligging: Booischotseweg 132, Hulshout

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier
Dossiernummer: 4.001/13016/102.1
Objectnummer: 4.01/13016/102.1

Bescherming

Beschermd als: monument
Beschermingsbesluiten: koninklijk besluit van 28 juli 1977
URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed:
https://id.erfgoed.net/besluiten/1115

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed:
https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5285

Samenvatting

De erfgoedwaarden van de als monument beschermde gebouwen van de *Hoeve ’t Bergske* gingen onherstelbaar verloren bij de herbouw en verplaatsing vanaf 2002. De vergunde plannen hielden een volledige afbraak en nieuwbouw op een andere locatie in.

Datum

Datum: 10/03/2026

INHOUDSTAFEL

1. Aanleiding tot opmaak van het dossier 4
2. Beschrijvend gedeelte 4
2.1. Ruimtelijke context 4
2.2. Historiek van het beschermde goed 5
2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier 6
2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed 9
2.5. Juridische toestand 9
2.5.1. Adres en kadaster 9
2.5.2. Onroerend erfgoed 9
2.5.3. Omgeving 10
3. Evaluerend gedeelte 10
3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming 10
3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan 11
3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing 11
4. Bronnen 11
5. Bijlagen bij het inhoudelijk dossier 12
5.1. Documentatie 12

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Op de *Hoeve ’t Bergske* in Hulshout rusten vandaag drie beschermingen. In 1977 werd perceel 382 A (deel) beschermd als monument.[1] Bijkomend werd het volledige perceel 382 A in 1980 beschermd als monument.[2] Mogelijk was het met deze uitbreiding de bedoeling om ook het erf met nutsgebouwen en monumentale bomen rond de woning binnen de bescherming te vatten. Tegelijk met de bescherming als monument van 1980 werd de ruime omgeving van de hoeve beschermd als dorpsgezicht.[3]

Het agentschap Onroerend Erfgoed onderzocht in 2021-2022 in het project ‘Evaluatie van het beschermde bestand’ de beschermingen van de *Hoeve ’t Bergske*. Na onderzoek en een plaatsbezoek op 22 september 2022 stelde het agentschap, wegens het totale verlies van erfgoedwaarde, voor om de twee beschermingen als monument op te heffen. De opheffingsprocedure werd echter niet opgestart omdat de zakelijkrechthouder in mei 2023 een premie-aanvraag indiende voor een bouwhistorisch en een herbestemmingsonderzoek. In het voorjaar van 2025 waren deze onderzoeken afgerond en de premies uitbetaald. Omdat het bouwhistorisch onderzoek de eerdere resultaten bevestigde, gaf minister Ben Weyts, bevoegd voor onroerend erfgoed, op 29 september 2025 zijn akkoord om de opheffingsprocedure voor beide monumenten als ad-hocdossier op te starten. Hiervoor werd op 4 december 2025 een nieuw plaatsbezoek aan de site gebracht. Dit dossier betreft de opheffing van de bescherming als monument van 1977. Een tweede dossier behandelt de opheffing van de bescherming als monument van 1980.

De hoevesite, in eigendom van het Agentschap Natuur en Bos, is in erfpacht gegeven aan Kempens Landschap. Deze stichting gaf aan akkoord te gaan met de opheffing van de beschermingen als monument en het behoud van het beschermde dorpsgezicht (overleg 18 juni 2025).

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De fusiegemeente Hulshout (deelgemeenten Hulshout, Houtvenne en Westmeerbeek) telt dertien beschermde monumenten. In de deelgemeente Hulshout zijn er vijf monumenten. Naast twee retabels in de Sint-Mattheuskerk[4] betreft het de Sint-Annakapel[5], een vakwerkhoeve[6], de mijlpaal *Het Torreke*[7] en de *Hoeve ’t Bergske*. In Westmeerbeek zijn onder meer het *Kasteeldomein Ter Borght* en de restanten en de toren van de oude Sint-Michielskerk beschermd. In Houtvenne zijn onder meer de pastorie en een kapel beschermd.
Aan de overkant van de Grote Nete sluit bij het dorpsgezicht rond de *Hoeve ’t Bergske* het *Kasteeldomein Ter Laeken* met boswachterswoning en kasteelhoeve in Booischot (Heist-

[1] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Hoeve 't Bergske: woonhuis met stal* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5285 (geraadpleegd op 16 januari 2026). Deze interpretatie is gebaseerd op het plan bij het besluit van 1980.
[2] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Hoeve 't Bergske* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5287 (geraadpleegd op 16 januari 2026).
[3] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Hoeve 't Bergske met omgeving* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5289 (geraadpleegd op 16 januari 2026).
[4] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Parochiekerk Sint-Mattheus [*online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41076 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[5] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Kapel Sint-Annakapel* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41079 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[6] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: Prairiehoeve [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41071(geraadpleegd op 8 december 2025).
[7] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Mijlpaal Het Torreke* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41069 (geraadpleegd op 8 december 2025).

op-den-Berg) aan.[8] Zowel de *Hoeve 't Bergske* als het *Kasteeldomein Ter Laeken* zijn opgenomen in het landschappelijk geheel "*De Grote Nete en Herenbossen*".[9]
Even ten noordoosten van *Hoeve 't Bergske* ligt mijlpaal *Het Torreke*, rond 1842 opgericht bij de afwerking van de weg die Hulshout met Booischot verbindt.[10]

2.2. Historiek van het beschermde goed

In de historische literatuur bestaat er verwarring over de oorsprong van de *Hoeve 't Bergske*. Het door Onroerend Erfgoed gesubsidieerd *Bouwhistorisch onderzoek Hoeve 't Bergske*[11] citeert de Inventaris Onroerend Erfgoed:

- "*Het oudste gedeelte, namelijk de woning, **zou** volgens de literatuur mogelijk opklimmen tot vóór 1700.*"
- "*Details in de uitwerking van houten elementen wijzen op een **mogelijke** 18de-eeuwse (of 17de-eeuwse) oorsprong*".[12]

M. Goovaerts ging uit van een 17de-eeuwse datering van *'t Bergske*.[13] In 1681 kocht Jacobus Antonius de Witte, heer van Leverghem, Doorne, Beek enz. en burgemeester van Antwerpen, het kasteel *Ter Laken* van Joannes Franciscus delle Faille de Nevele. De *Hoeve 't Bergske* werd "***waarschijnlijk** gebouwd rond 1680, op een kleine verhevenheid (de Broekberg) in opdracht van J.A. de Witte (…) als een boerderij met een rijke veestapel gezien de mooie omgeving met beemden en weiden (…).*"[14] Ook de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen vermeldde in haar advies van 22 mei 1980 een 17de- of 18de-eeuwse oorsprong.[15] De inventaristekst geeft echter duidelijk de hypothetische aard van deze datering aan. De hoeve verschijnt immers pas vanaf de eerste helft van de 19de eeuw op kaarten. De oudste aanduidingen op het Primitief Kadasterplan (1831) en de Atlas der Buurtwegen (1845) verwijzen met de benaming "*broek bergh*" naar de terp waarop de hoeve is gebouwd.[16] De kaarten van Vandermaelen (1846-1854) en van het Militair Cartografisch Instituut (versies 1873 en 1904) benoemen de hoeve, gelegen in de beemden ten noorden van de Grote Nete, als "*Berg F(er)me*".

Het Primitief Kadasterplan (1831) toont al de constellatie met twee vrijstaande gebouwen, op een perceel met grillige vorm: een woning met aansluitende stal ten noorden en een vrijstaand schuurtje ten westen, telkens met L-vormige plattegrond. In 1901 registreerde het kadaster de bouw van het bakhuis ten oosten van de woning.[17] De houten wagenschuur bij het bakhuis is op geen enkele kaart of kadasterplan aangeduid, evenmin op het plan

[8] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Kasteeldomein Ter Laken* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2546 (geraadpleegd op 8 december 2025).
INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Boswachterswoning Ter Laken* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2548 (geraadpleegd op 8 december 2025).
INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Kasteelhoeve* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2547 (geraadpleegd op 5 december 2025).
[9] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *De Grote Nete en Herenbossen* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135374 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[10] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Mijlpaal Het Torreke* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41069 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[11] *Bouwhistorisch onderzoek Hoeve 't Bergske. Versie 07.12.2023* (Erfgoed & Visie).
[12] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Hoeve 't Bergske* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41070 (geraadpleegd op 5 december 2025). Aanduiding in vetjes gebeurde bij de opmaak van het opheffingsdossier.
[13] GOOVAERTS M. 1991: De Hoeve "Het Bergske" en de omgeving van de hoeve, in *Mededelingenblad Heemkring Kanton Westerlo*, XVIII, nummer 4, 135-140.
[14] GOOVAERTS M. 1991: De Hoeve "Het Bergske" en de omgeving van de hoeve, in *Mededelingenblad Heemkring Kanton Westerlo*, XVIII, nummer 4, 135, 137.
[15] Onroerend erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossiers 4.01/13016/102.1, 4.01/13016/103.
[16] Ook Goovaerts duidt de 'kleine verhevenheid' aan als *Broekberg*. GOOVAERTS M. 1991: De Hoeve "Het Bergske" en de omgeving van de hoeve, in *Mededelingenblad Heemkring Kanton Westerlo*, XVIII, nummer 4, 135, 137.
[17] De kadastrale mutatie van 1901 houdt enkel verband met de bouw van het bakhuis in de noordoostelijke hoek van het perceel. De vorm van perceel 382 A (1901) is dezelfde als deze van perceel 382 (primitief kadasterplan, 1831). De vorm van het perceel is vandaag nog steeds ongewijzigd. Mutatieschets, Kadasterarchief Antwerpen, 1901. Bron: *Bouwhistorisch onderzoek Hoeve 't Bergske. Versie 07.12.2023* (Erfgoed & Visie).

bij de bescherming van 1980. Dit kan mogelijk verklaard worden vanuit de aard van dergelijk gebouw (constructietechniek, functie als berging…).

Deze cartografische analyse spoort met de bouwgeschiedenis. Jammer genoeg is - naast de film "Pallieter" (1975), deels op *'t Bergske* gedraaid - de enige bron daarvoor de fotodocumentatie van vóór de sloop van de hoeve (jaren 1970-1990). Zo ogen de bakstenen van de woning 19de-eeuws en voor de aansluitende stal soms zelfs vroeg 20ste-eeuws.[18] Anders dan de veronderstelde ijzerzandsteen voor de plint (advies Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, 22 mei 1980) was dit streekgebonden materiaal enkel links van de trap naar de voordeur gebruikt. Verder werd voor de plint en ook voor de hoekkettingen natuursteen gesuggereerd in donkere en witte verf (respectievelijk voor de stenen en de voegen). Boven de vensters van de rechter zijgevel (woning) waren op dezelfde wijze sluitstenen geschilderd. Onder de overstekende dakrand staken sierlijke oculi. Deze verlevendiging van het metselwerk sluit aan bij de eclectische architectuur van de nutsgebouwen, zoals bij het bakhuis. Het 'schijnvakwerk' was voorbehouden voor de representatieve voorgevel van het woongedeelte. Daarvoor waren niet-dragende houten balken in het parement ingewerkt.

Ook de nota "*noodzakelijk uit te voeren restauratiewerken*" door de Leuvense ingenieur-architect Lucas Van Herck (maart 1976) gaat uit van een 19de-eeuwse datering. Deze nota benoemt ook het "*schijnvakwerk*" en de "*schijnplint in ijzerzandsteen*". Ook Van Hercks typering als een "*oude jachtwachtershuisje van het kasteel Ter Laeken te Booischot*" is correcter dan een strikte hoeve-typologie (thesaurusterm jachtopzienerswoningen). Argumenten hiervoor zijn de nabijheid van de "*Herenbossen*"[19] ten noordoosten en de bescheiden omvang van de stallen.

Bovendien strookt dit met de datering uit de tweede helft van de 19de eeuw van de beschermde kasteelhoeve[20] en boswachterswoning[21] van Kasteeldomein *Ter Laken* (Heist-op-den-Berg). Ook de eclectische architectuur van deze gebouwen met (imitatie)vakwerk, overstekende dakranden en imitatiebeschildering is erg gelijkaardig. Deze nutsgebouwen zijn op korte afstand, aan de overkant van de Grote Nete, gelegen. Naast een historische en architecturale relatie, bestaat er dan ook een zichtrelatie tussen beide vroegere eigendommen van Kasteel *Ter Laken*.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

Het woonhuis met aansluitende stal van *Hoeve 't Bergske* werd beschermd als monument bij koninklijk besluit van 28 juli 1977, omwille van de artistieke waarde. Het beschermingsbesluit is niet voorzien van een bijhorend plan.[22] In een nota aan de minister van 12 augustus 1976 (voorontwerplijst en rangschikkingsvoorstel, *Hoeve 't Bergske* als monument) wordt *'t Bergske* landschappelijk in verband gebracht met het kasteel van Booischot, dat zichtbaar is vanaf de hoeve. Een "*onderzoek naar de waarde van het gehele landschap*" was dan ook wenselijk. In de plaats van een bescherming als landschap kwam er in 1980 een uitbreiding van de bescherming als monument. Hoewel nergens geëxpliciteerd, moest de uitbreiding naar het volledige perceel waarschijnlijk ook het erf met nutsgebouwen en monumentale bomen rond de woning vatten. De gaaf bewaarde landschappelijke omgeving werd gewaardeerd door de afbakening van een dorpsgezicht

[18] Onroerend erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossiers 4.01/13016/102.1, 4.01/13016/103. Kleurenfotoreeks 13/08/1997 - toestand vóór renovatie
[19] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *De Grote Nete en Herenbossen* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135374 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[20] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Kasteelhoeve* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2547 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[21] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Boswachterswoning Ter Laken* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2548 (geraadpleegd op 8 december 2025).
[22] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Hoeve 't Bergske: woonhuis met stal* [online], https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5285 (geraadpleegd op 16 januari 2026). Deze interpretatie is gebaseerd op het plan bij het besluit van 1980.

rond de hoeve. Het koninklijk besluit van 6 oktober 1980 roept de artistieke en historische waarde in voor zowel de uitbreiding van de bescherming als monument als voor het dorpsgezicht. De artistieke en historische waarde – voor zowel het monument als het dorpsgezicht – worden gemotiveerd in het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (22 mei 1980): "*Het betreft immers een 18de- mogelijk 17de-eeuwse hoeve met voorgevel in vakwerk, op ijzerzandstenen onderbouw, geïsoleerd in het landschap gevormd door de Netebeemden met Canada-aanplantingen en bossen*."

Het plan bij het beschermingsbesluit van 1980 laat toe om de verschillende afbakeningen af te lezen:

- de bescherming als monument van 1977,
- de bescherming als dorpsgezicht van 1980,
- de bescherming als monument van 1980 is niet ingekleurd. De afbakening ervan valt samen met perceel 382 A, zoals vermeld in het beschermingsbesluit.

Bij de bescherming in 1977 was de bouwfysische toestand van de *Hoeve 't Bergske* al slecht. Alle zettingen en scheuren in de muren - in 1975 dichtgemaakt voor de opnames van de film "Pallieter" - waren er een jaar later terug. De nota "*noodzakelijk uit te voeren restauratiewerken*" (12 maart 1976) van ingenieur-architect Lucas Van Herck weet dit aan de instabiliteit van de kleiheuvel waarop de woning gebouwd was. Om de juiste versterking van de funderingen te berekenen was een gespecialiseerd grondmechanisch onderzoek vereist. Bij restauratie was "*een gedeeltelijke afbraak en wederopbouw*" niet uit te sluiten.

Toch bleef restauratie uit en volgden nog twee decennia van leegstand en verval. Op foto's vanaf 1994 zijn meerdere muren gestut. Vanaf 1999 werkte de rechtsvoorganger van het agentschap Onroerend Erfgoed, in samenspraak met de nieuwe eigenaar en ROHM Antwerpen (Bestuur Ruimtelijke Ordening), een verplaatsingsvoorstel (aanvankelijk enkel van het hoofdgebouw) uit.[23] Uit een brief van 24 juni 1999 (rechtsvoorganger aan eigenaar) bleek dat het Bestuur Ruimtelijke Ordening bereid was om de 'heroprichting op dezelfde plaats' soepel te interpreteren, maar dan mocht men niet treuzelen met de bouwaanvraag. Dit hield een afwijking op de minimale overlapping van de inplanting met 75% in. Het nieuwe inplantingsplan van het hoofdgebouw - omschreven als het maximaal haalbare - moest garanties bieden voor:

- behoud van de waardevolle bomen (onder meer eiken), waarvan de kruinprojectie was aangeduid (standplaatsverbetering),
- de leefbaarheid van de nieuwe woning.

Dit eerste voorstel betreft enkel een verplaatsing van de woning met aansluitende stal naar het noordwesten, waarbij nog één hoek overlapte met de oude plattegrond. De 'schuur met WC', de wagenschuur en het bakhuis bleven in situ.

De plannen evolueerden evenwel verder tot de verplaatsing van de woning en twee van de omringende nutsgebouwen met enkele meter (volledige afbraak en nieuwbouw). De bouwaanvraag van 5 mei 2000 voor de restauratie en heroprichting van de *Hoeve 't Bergske*, opgemaakt door de Diestse architect Luc Mees, werd op 2 augustus 2000 gunstig geadviseerd door de rechtsvoorganger van het agentschap Onroerend Erfgoed. Op het nieuwe inplantingsplan werden bijkomend de 'schuur met WC' en de wagenschuur verplaatst. Telkens bleef er een klein raakvlak bestaan tussen oude en nieuwe inplanting. Hoewel er voor het tweeledige bakhuis geen verplaatsing voorzien was, gaat de bouwaanvraag ook voor dit geruïneerde gebouwtje uit van herbouw.
Bij het inplantingsplan - op 22 mei 2002 door de gemeente vergund[24] - staat onder meer genoteerd:

- de woning "*situeert zich op een heuvel die bewaard blijft*". Er was echter geen archeologisch onderzoek vereist bij de verplaatsing,

[23] Onroerend erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossiers 4.01/13016/102.1, 4.01/13016/103. Schrijven van 24 juni 1999 aan de toenmalige eigenaar.
[24] Herbestemmingsonderzoek 't Bergsken Hulshout. Versie 24.05.2024.

- "*het rechter deel [van de woning] wordt terug opgetrokken zoals [het] voorheen gebouwd was*",
- "*de toegang naar het pand wordt bekomen door de bestaande losweg te verharden met breuksteen afkomstig van de afbraak van het pand (…)*".

Bij de bouwaanvraag ontbreekt een bestaande toestand. De gevelopstanden van de te herbouwen gebouwen (nieuwe toestand) zijn niet erg gedetailleerd, maar de oorspronkelijke plattegronden en volumes bleven gerespecteerd. Het grondplan op L-vorm van de woning (met terras in de oksel) wijkt af van het rechthoekige grondplan zoals dat bekend is van de foto's en van het inplantingsplan van 1999. Hierdoor keerde men terug naar de niet gedocumenteerde 19de-eeuwse toestand van de oude (kadaster)kaarten.

De gevelopstanden nemen het schijnvakwerk van het oorspronkelijke woongedeelte (voorgevel) over, maar niet de plint en de hoekkettingen in (imitatie-)ijzerzandsteen. Bij de overige opstanden is de afwijking van het oorspronkelijke gebouw echter nog veel groter. De twee links bij de woning aansluitende traveeën verliezen hun herkenbaarheid als stal (vervanging van staldeur en -venster door grote rechthoekige (huis)vensters). De nieuwe opstand van de achtergevel verwijst totaal niet naar de oude achtergevel, dit door de L-vorm en het inbrengen van grote ramen in de oorspronkelijk vrij gesloten muren. De rechter zijgevel, die oorspronkelijk erg karakteristiek was met oculi en imitatiewerk, krijgt een banaal ontwerp met vier hoge rechthoekige vensters. Het onderscheid tussen 'oude' en 'recentere' muurdelen verdwijnt. Ook ontbreken detailtekeningen, bijvoorbeeld van de ramen en de luiken.

Bij de reconstructie van de 'schuur met WC', de wagenschuur en het tweeledige bakhuis – zoals op plan voorgesteld - bleef het oude grondplan bewaard. Toch zijn de opstanden ook hier weinig gedetailleerd. Zo wordt de imitatienatuursteen niet hernomen. Detailplannen voor het heropbouwen van het bakhuis ontbreken. Nergens is er sprake van de recuperatie van oorspronkelijke elementen of bouwmaterialen, zoals bijvoorbeeld ijzerzandsteenblokken. Voor de interieurs voorzag de bouwaanvraag geen reconstructie van oude elementen. Voor de 'schuur met WC' worden de materialen baksteen en deels houten beplanking hernomen. Voor de wagenschuur wordt de houten beplanking hernomen.

Bij de realisatie van herbouw en verplaatsing vanaf 2002 werd echter grondig afgeweken van de goedgekeurde plannen. De verplaatsing van de gebouwen naar het noorden (tot negen meter) en naar het westen (tot vier meter) was ruimer dan voorzien in het goedgekeurde plan, waardoor het raakvlak tussen oude en nieuwe grondplannen verdween. Ook kregen de grondplannen van de nutsgebouwen een andere vorm en oriëntatie, en werden ze vergroot. Gezien deze drastische verplaatsing is het onzeker in welke mate de oorspronkelijke terp bewaard bleef dan wel gedeeltelijk werd heraangelegd. Hoe dan ook heeft de bouw van een volledig onderkelderde en grotere woning de archeologische waarde van de site aangetast. Op deze inbreuken volgde geen handhaving.

De woning werd verder grotendeels volgens de plannen herbouwd, in nieuwgebakken rustieke baksteen. Het pittoreske karakter ging verloren. De schoorsteen op de nok die de overgang van het oorspronkelijke woongedeelte naar het stalgedeelte markeerde (zoals oorspronkelijk en ook voorzien in het plan), werd naar de achtergevel verplaatst.

Bij de drie nutsgebouwen is de afwijking van de goedgekeurde plannen veel groter. Het bakhuis werd niet als een tweeledig gebouwtje herbouwd, maar als een halfopen bakstenen constructie met binnenin geen bakoven maar een barbecue. De wagenschuur werd niet in hout herbouwd maar in hetzelfde baksteentype als de andere gebouwen. Daardoor ging het pittoreske karakter van de gebouwen verloren.

Op 15 maart 2001 werd er een gunstig advies afgeleverd voor het kappen van ongeveer 200 populieren en schaarhout. Op 9 oktober 2006 leverde de rechtsvoorganger van het agentschap Onroerend Erfgoed een gunstig advies af voor het vellen van twee zomereiken.

De monumentale bomen rond de hoevegebouwen, die zo kenmerkend waren voor het beeld ervan, werden gekapt en niet opnieuw aangeplant. Op vandaag is er één vrij grote lindeboom bewaard nabij de herbouwde woning. De in 1999 aangevoerde verantwoording voor de beperkte verplaatsing van het hoofdgebouw als standplaatsverbetering voor de monumentale bomen rond de hoeve, verloor door de kap van de bomen in 2006 elke zin.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt, werd vastgesteld tijdens het plaatsbezoek op 4 december 2025. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

Bouwkundig erfgoed. De gebouwen verkeren in een goede fysieke toestand. Ze worden goed onderhouden door erfpachthouder Kempens Landschap. Doordat deze gebouwen dateren uit begin jaren 2000, zijn ze opgetrokken in recente bouwmaterialen en dito technieken.

Houtig erfgoed. Van de oude lommerrijke omgeving met monumentale bomen rond de hoeve schiet nauwelijks iets over. Er is één vrij grote lindeboom bewaard nabij de herbouwde woning.

Archeologisch erfgoed. Gezien de verplaatsing van de gebouwen is het onzeker in welke mate de oorspronkelijke terp bewaard bleef dan wel heraangelegd werd. Hoe dan ook heeft de bouw van een volledig onderkelderde en grotere woning de archeologische waarde van de site aangetast.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

De als monument beschermde *Hoeve 't Bergske* is gelegen aan Booischotseweg nr. 132 in Hulshout.

Bij de bescherming als monument in 1977 en 1980 bevonden de gebouwen (woning met aansluitende stal en nutsgebouwen) zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hulshout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 382 A.
Door de herbouw en verplaatsing van de gebouwen vanaf 2002:

- bevindt het grootste deel van de woning zich nog steeds op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hulshout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 382 A. De keldergarage met daarboven een terras (achteraan ingepast in de oksel van de L-vorm) is echter gebouwd op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hulshout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 383,
- bevinden de herbouwde wagenschuur en het bakhuis zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hulshout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 383,
- bevindt de 'schuur met WC' zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hulshout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 381.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Bij koninklijk besluit van 28 juli 1977 werd de woning met aansluitende stal (perceel 382 A, deel) beschermd als monument (https://id.erfgoed.net/besluiten/1115). Bij koninklijk besluit van 6 oktober 1980 werd het erf met nutsgebouwen en monumentale bomen rond de woning (volledig perceel 382 A) beschermd als monument (https://id.erfgoed.net/besluiten/1515). Het koninklijk besluit van 6 oktober 1980

beschermde tevens de ruime omgeving van de *Hoeve 't Bergske* als dorpsgezicht (https://id.erfgoed.net/besluiten/1515).

De *Hoeve 't Bergske* is opgenomen in de vastgestelde inventaris (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/107843).
De *Hoeve 't Bergske* maakt deel uit van het vastgesteld gebied in de landschapsatlas *De Grote Nete en Herenbossen* (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10287).
De *Hoeve 't Bergske* maakt deel uit van het Onroerenderfgoedrichtplan *De Grote Nete en Herenbossen (*https://id.erfgoed.net/plannen/1737).
Zowel de *Hoeve 't Bergske* als het *Kasteeldomein Ter Laeken* zijn opgenomen in landschappelijk geheel "*De Grote Nete en Herenbossen*".[25]

De *Hoeve 't Bergske* is opgenomen in de wetenschappelijke inventaris (bouwkundig / landschappelijk element https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41070).
De *Hoeve 't Bergske* maakt deel uit van het landschappelijk geheel *De Grote Nete en Herenbossen* (https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135374).
De *Hoeve 't Bergske* is opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (https://id.erfgoed.net/waarnemingen/103056).

In 2023-2024 werden een Bouwhistorisch onderzoek (versie 07.12.2023) en Herbestemmingsonderzoek (versie 24.05.2024) opgemaakt door Erfgoed & Visie, betoelaagd door het agentschap Onroerend Erfgoed.

2.5.3. Omgeving

De *Hoeve 't Bergske* is volgens het gewestplan gelegen in agrarisch gebied. De hoeve is evenwel geflankeerd door parkgebied. Het ruimere dorpsgezicht is deels gelegen in agrarisch gebied, deels in parkgebied. Ook het *Kasteeldomein Ter Laeken*, ten zuiden van de Grote Nete, is gelegen in parkgebied.

Sinds 2005 is voor de *Hoeve 't Bergske* het Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) "*Vallei van de Grote Nete - benedenstrooms*" van kracht. De site krijgt in het RUP de bestemming natuurgebied in overdruk. Sinds 2022 is een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in opmaak (GRUP) "*Vallei van de Grote Nete*". De startnota (2022) definieert het projectgebied van *'t Bergske* als 'Gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde'.[26]

De herbouw en verplaatsing van de *Hoeve 't Bergske* werd op 22 mei 2002 door de gemeente vergund.[27]

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De beschermingen van *Hoeve 't Bergske* als monument worden opgeheven, omdat de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

Bij bescherming verkeerde de *Hoeve 't Bergske* in een vervallen toestand. Daarna volgden twee decennia van leegstand. Vanaf 1999 werkte de rechtsvoorganger van het agentschap Onroerend Erfgoed, in samenspraak met de eigenaar en Ruimtelijke Ordening, een

[25] INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *De Grote Nete en Herenbossen* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135374 (geraadpleegd op 6 december 2025).
[26] *Herbestemmingsonderzoek 't Bergsken Hulshout* (Erfgoed & Visie). Versie 24.05.2024; Vallei van de Grote Nete van E313 tot Hellebrug | Vlaanderen.be.
[27] *Herbestemmingsonderzoek 't Bergsken Hulshout* (Erfgoed & Visie). Versie 24.05.2024.

verplaatsingsvoorstel voor het hoofdgebouw uit. Dit voorstel evolueerde echter tot de afbraak van de oorspronkelijke volumes en heropbouw in moderne materialen en technieken op een andere locatie van alle gebouwen, met uitzondering van het ook te herbouwen bakhuis. De gebouwen werden volledig in nieuwgebakken rustieke baksteen herbouwd, met een grote nadruk op functionaliteit (zo zijn er drie grote garagepoorten). Het vroegere pittoreske aspect van een eclectische architectuur, beschaduwd door monumentale bomen ging grotendeels verloren. Er moest een klein raakvlak behouden blijven tussen de oude en de nieuwe inplanting (bouwaanvraag, 5 mei 2000, architect Luc Mees uit Diest - gunstig advies rechtsvoorganger Onroerend Erfgoed, 2 augustus 2000). De terp waarop de woning gelegen was, zou behouden blijven. De bouwaanvraag respecteerde grotendeels de oorspronkelijke plattegronden en volumes. Uitzondering was de vergroting van de woning tot een L-vorm. De lage graad van detaillering van de nieuwe gevelopstanden en de afwezigheid van interieurelementen op het bouwplan stonden echter een getrouwe reconstructie in de weg. Een archeologisch onderzoek of de recuperatie van oude elementen werden niet opgelegd. In deze plannen verloor de bij de woning aansluitende stal haar vroegere functie én herkenbaarheid.

Bij de realisatie van herbouw en verplaatsing vanaf 2002 werd echter grondig afgeweken van de goedgekeurde plannen. De verplaatsing van de gebouwen naar het noorden en naar het westen was ruimer dan voorzien in het goedgekeurde plan, waardoor het raakvlak met de oude grondplannen verdween. Ook kregen de grondplannen van de nutsgebouwen een andere vorm, oriëntatie en grootte. Het is dan ook onzeker in welke mate de oorspronkelijke terp bewaard bleef dan wel heraangelegd werd. Hoe dan ook heeft de bouw van een onderkelderde woning de archeologische waarde van de site aangetast. Op deze inbreuken volgde geen handhaving.

In 1999 verantwoordde de rechtsvoorganger van het agentschap Onroerend Erfgoed de verplaatsing van het hoofdgebouw als standplaatsverbetering voor de monumentale bomen rond de hoeve. Deze werden evenwel in 2006 met vergunning gekapt.

Omdat de gebouwen van de *Hoeve ’t Bergske* overduidelijk geen erfgoedwaarde meer hebben, wordt de opheffing van de beschermingen als monument voorgesteld. Het dorpsgezicht heeft daarentegen nog voldoende landschappelijke erfgoedwaarde. Dit dorpsgezicht omvat de terp met de hoevegebouwen en sluit aan op het als monument beschermde Kasteeldomein Ter Laken in Booischot. De Netebeemden en een deel van het bomenbestand, onder meer langs de toegangsdreef en langs de Grote Nete, zijn bewaard.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden zijn reeds volledig verloren gegaan. Het opheffingsdossier, het bouwhistorisch en herbestemmingsonderzoek registreren de erfgoedwaarden die verloren zijn gegaan in de mate van het mogelijke. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de *Hoeve ’t Bergske* van 1977 (koninklijk besluit van 28 juli 1977), Booischotseweg 132 in Hulshout, wordt geheel opgeheven. Het kadastrale perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

GOOVAERTS M. 1991: De Hoeve "Het Bergske" en de omgeving van de hoeve, in *Mededelingenblad Heemkring Kanton Westerlo,* XVIII, nummer 4, 135-140.
NESTOR L. 1987: *Hulshout, ons lieflijk dorpje,* s.l., 70-71.

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Hoeve 't Bergske* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41070 (geraadpleegd op 5 december 2025).
Onroerend erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossiers 4.01/13016/102.1, 4.01/13016/103.
Bouwhistorisch onderzoek Hoeve ’t Bergske. Versie 07.12.2023 (Erfgoed & Visie).
Herbestemmingsonderzoek 't Bergsken Hulshout (Erfgoed & Visie). Versie 24.05.2024.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals foto’s, kaarten, archieffoto’s, bouwplannen, kadastermutaties, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.